

Rakentamisen toimialalla työpaikkatapaturmien taajuus nousi kun tehtyjen työtuntien määrä laski

49

Tapaturmavakuutuskeskuksen analyysi 8.5.2023

Rakentamisen toimialalla työpaikkatapaturmien taajuus nousi kun tehtyjen työtuntien määrä laski

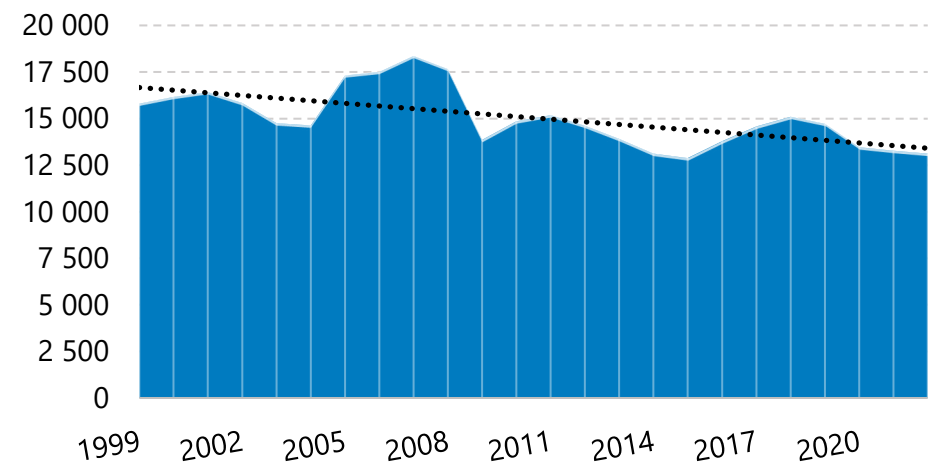
Rakentamisen päätoimialalla sattui vuonna 2022 palkansaajille yhteensä 13 120 työpaikkatapaturmaa. Määrä laski edellisvuodesta 1,2 %, mutta tapaturmataajuus nousi silti työtuntien vähennyttyä vahinkoja enemmän. Lisäksi työmailla sattui edellisvuotta enemmän työpaikkatapaturmia muiden alojen työntekijöille, esimerkiksi vuokratyöntekijöille.

Teksti: Janne Sysi-Aho ja Marja Kaari, Tapaturmavakuutuskeskus

Analyysissä tarkastellaan rakentamisen päätoimialan työpaikkatapaturmien lukumäärä- ja taajuuskehitystä, näiden työpaikkatapaturmien jakaumia sekä työmailla muiden alojen työntekijöille sattuneita työpaikkatapaturmia. Tarkastelujakso on tavanomaista pidempi, jotta toimialalle luonteenpiirteinen suhdannevaihtelu ja pitkään jatkunut työtaturmien määrän ja taajuuden laskeva kehitys tulee näkyviin (kuva 1).

Vuoden 2018 lukumääristä työpaikkatapaturmat ovat päätoimialalla vähentyneet noin 13 %. Toimialan työtaturmien lukumäärän pitkän aikavälin muutoksen taustalla nähdään myös erityyppisten tapaturmien osuuksissa tapahtunut muutos.

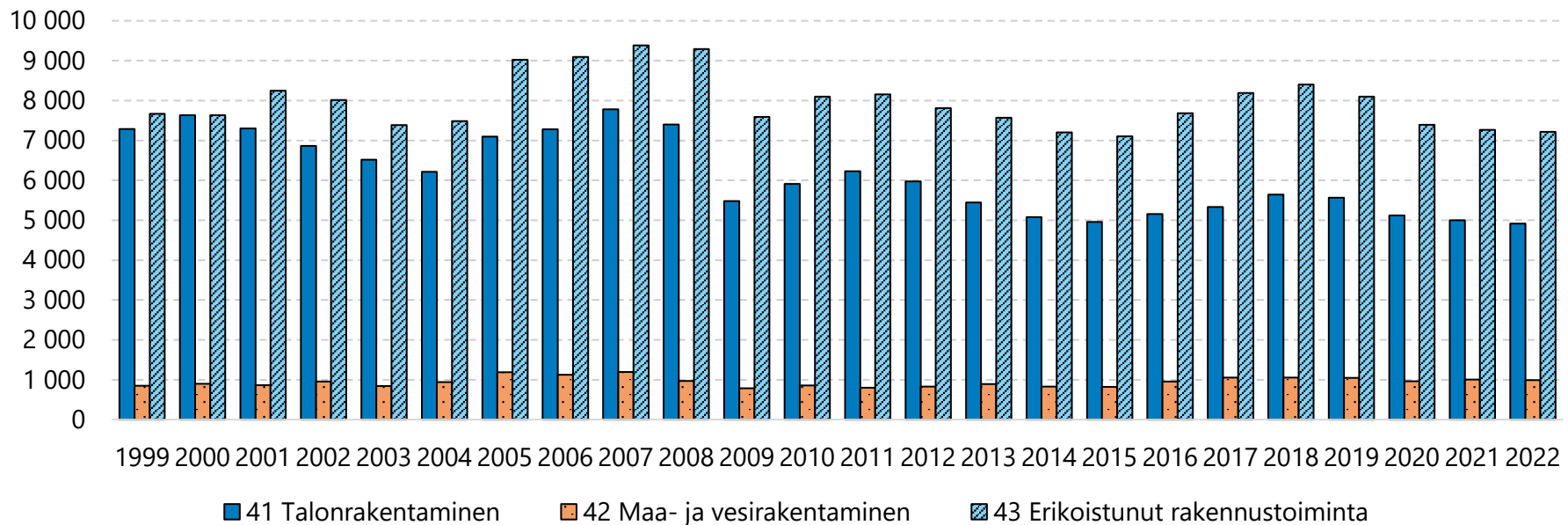
Kuva 1: Palkansaajien työpaikkatapaturmien lukumäärät rakentamisen päätoimialalla ja trendi (katkoviiva) vuosina 1999-2022. Huom! Vuodesta 2005 alkaen ns. täyskustannusvastuuuudistus lisäsi etenkin lievien työtaturmien tilastoitumista aiempaan verrattuna, arviolta +10 %.

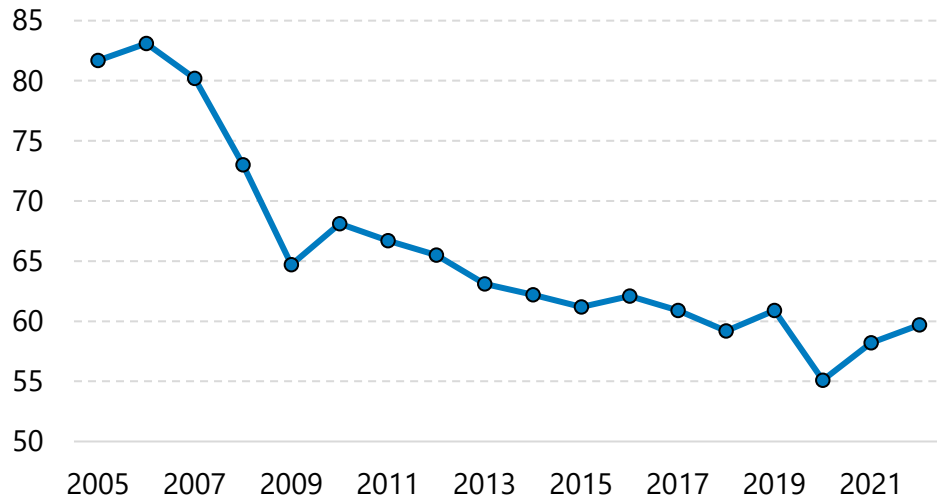
Syklisyys näkyy rakentamisen toimialoilla selvästi työpaikkatapaturmien lukumäärissä (kuva 2). Vuonna 2022 talonrakentamisen toimialalla työpaikkatapaturmat vähenivät 1,8 %, maa- ja vesirakentamisen toimialalla 1,4 % ja erikoistuneen rakennustoiminnan toimialalla 0,7 % edellisvuodesta.

Yrittäjä voi ottaa itselleen työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen yrittäjän vapaaehtoisen työajan vakuutuksen. Näin ollen vain osa yrittäjille sattuneista työtapaturmista näkyy TVK:n tilastoissa. Itsensä vapaaehtoisesti vakuuttaneille rakennusalan yrittäjille sattui vuonna 2022 yhteensä 1 834 työpaikkatapaturmaa. Vuonna 2021 vastaava lukumäärä oli 1 947 ja vuonna 2020 yrittäjille sattui yhteensä 1 889 työpaikkatapaturmaa.

Kuva 2: Palkansaajien työpaikkatapaturmien lukumäärät rakentamisen toimialoilla. Vuodesta 2005 alkaen ns. täyskustannusvastuu-uudistus lisäsi pääosin lievien työtapaturmien tilastoitumista aiempaan verrattuna, arviolta +10 %.

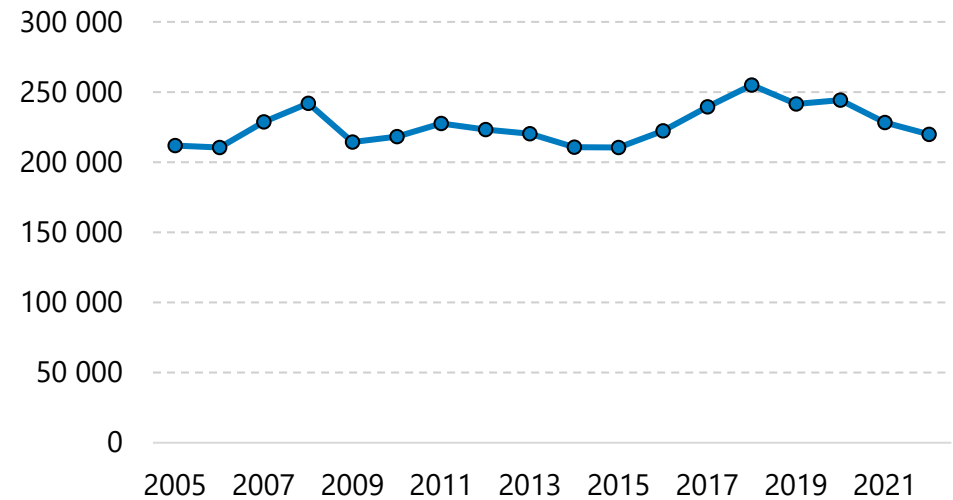
Kuva 3: Palkansaajien työpaikkatapaturmien taajuudet rakentamisen päätoimialalla vuosina 2005-2022. Yksikkö: työpaikkatapaturmaa per miljoona tehtyä työtuntia.

Rakentamisen päätoimialalla palkansaajien työpaikkatapaturmien taajuus on pitkään ollut laskeva, mutta kääntyi vuoden 2020 jälkeen nousuun. Vuonna 2020 taajuus oli alhaisimmillaan, 55,1 työpaikkatapaturmaa miljoonaa tehtyä työtuntia kohden. Vuonna 2022 rakentamisen päätoimialan taajuus oli 59,7 (kuva 3). Vuoden 2022 taajuustaso on melko samalla tasolla kuin vuonna 2018. Työtuntitietojen lähde taajuuslaskennassa on Tilastokeskuksen Työvoimatutkimus.

Vuosien 2021-2022 taajuusnousun taustalla laskennassa vaikuttaa se, että tehdyt työtunnit vähenivät päätoimialalla enemmän kuin työpaikkatapaturmat (kuva 4). Rakentamisen päätoimialalla tehtyjen työtuntien lukumäärä on laskenut vuodesta 2018 vuoteen 2022 noin 14 %.

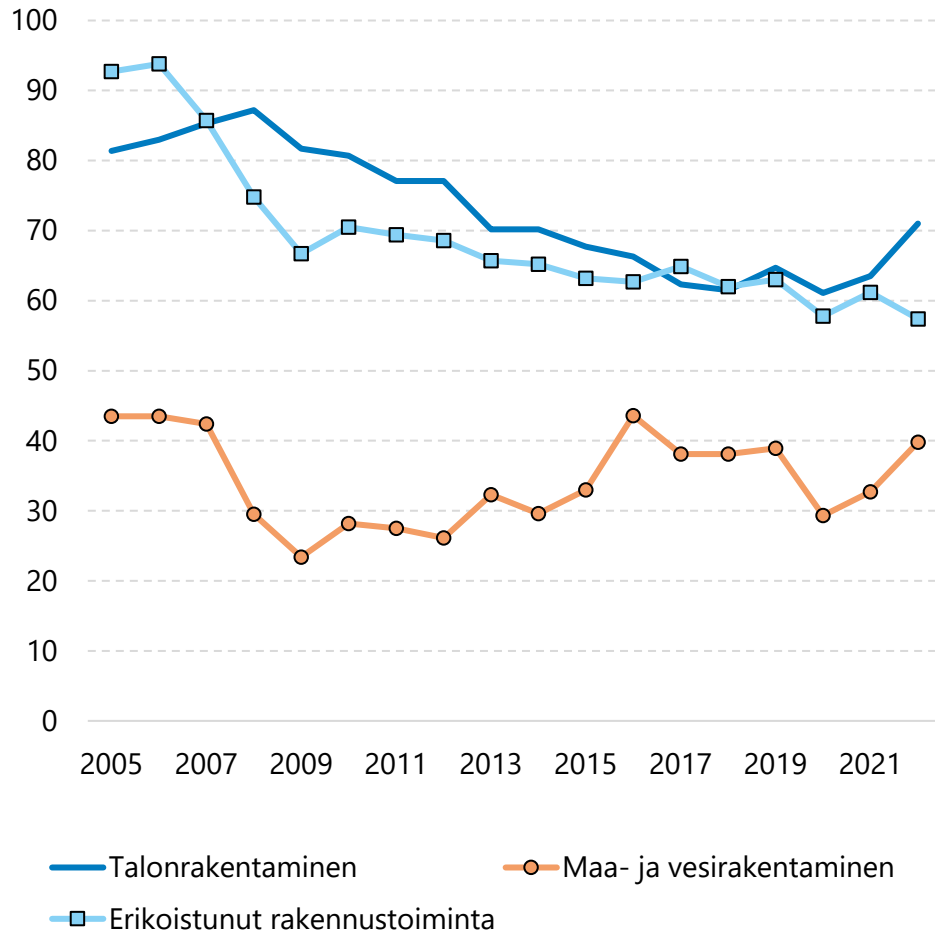
Kuva 4: Rakentamisen päätoimialalla tehdyt työtunnit. Yksikkö: 1 000 tuntia.

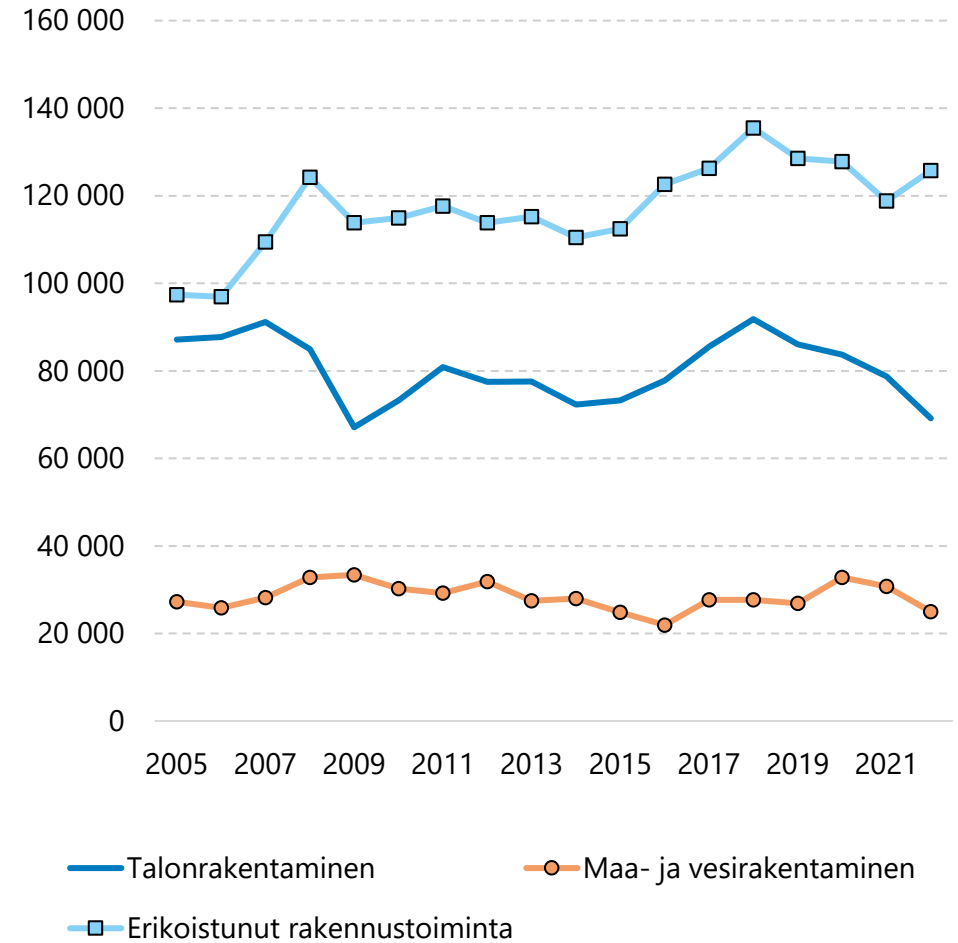
Työpaikkatapaturmien taajuusluvut ovat rakentamisen eri toimialoilla vuosina 2017–2021 olleet kehitykseltään melko samansuuntaisia, mutta vuonna 2022 erikoistuneen rakennustoimialan toimialan taajuus laski, kun taas talonrakentamisen ja maa- ja vesirakentamisen toimialojen taajuus nousi (kuva 5).

Rakentamisen toimialoilla tehtyjen työtuntien määrät ovat myös kehittyneet talonrakentamisen ja erikoistuneen rakennustoiminnan toimialoilla samansuuntaisesti vuosina 2011–2021, mutta vuonna 2022 kehitys näyttää eriytyneen. Erikoistuneen rakennustoiminnan toimialan työtuntimäärä nousi 5,9 % ja talonrakentamisen toimialan työtuntimäärä laski 12,2 %. Maa- ja vesirakentamisen toimialalla työtuntien määrä laski vuonna 2022 edellisvuodesta 18,9 % (kuva 6).

Kuva 5: Palkansaajien työpaikkatapaturmien taajuudet rakentamisen toimialoilla. Yksikkö työpaikkatapaturmaa miljoonaa tehtyä työtuntia kohden.

Kuva 6: Palkansaajien tehdyt työtunnit rakentamisen toimialoilla. Yksikkö: 1 000 tuntia.

Työmailla sattuu aiempaa enemmän tapaturmia muille kuin rakennusalan yritysten työntekijöille

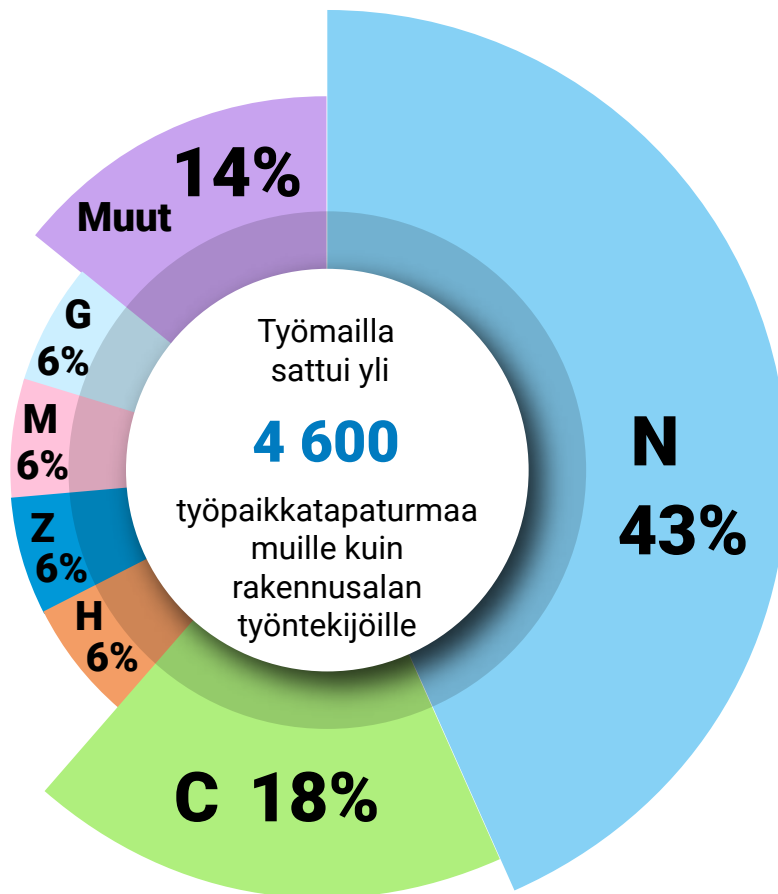
Vuonna 2022 muille kuin rakennusalan palkansaajille sattui erilaisissa työmaaympäristöissä 4 652 työpaikkatapaturmaa, mikä oli 7,3 % enemmän kuin vuonna 2021. Näistä 36 % oli vuokratyöntekijöille sattuneita työpaikkatapaturmia.

Ammateittain tarkasteltuna muiden alojen palkansaajille työmailla sattuneista työpaikkatapaturmista 36 % oli rakennustyöntekijöiden ja 11 % avustavien rakennustyöntekijöiden tapaturmia, 8 % kuljetustyöntekijöiden ja 8 % konepaja-, valimo-, asennus- tai korjaustyöntekijöiden tapaturmia. Muiden toimialojen yrittäjille sattui lisäksi työmailla vuonna 2022 yhteensä 290 työpaikkatapaturmaa. Edellisvuonna lukumäärä oli 354 työpaikkatapaturmaa.

Putoamisten ja kaatumisten osuus työtapaturmista nousi 2022

Vuonna 2022 rakentamisen päätoimialan palkansaajien työpaikkatapaturmista 25 % oli kaatumisia ja putoamisia, vuotta aiemmin vastaava osuus oli 23 %. Vuoden 2022 aineistosta saadaan putoamiset ja kaatumiset eroteltua aiempaa tarkemmin toisistaan. Putoamisten osuus rakentamisen päätoimialan työpaikkatapaturmista oli noin 5 %.

Suurin osa putoamista on suhteellisen matalalta korkeudelta putoamisia mm. tikkailta, pukeilta, telineiltä, koneesta, mastolavasta tai rappuissa. Aineistossa on myös 2–3 metrin korkeudelta putoamisia. Noin

N = hallinto- ja tukipalvelutoiminta

C = teollisuus

H = kuljetus ja varastointi

Z = kuntasektori

M = Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta

G = Tukku ja vähittäiskauppa

35 % rakennusalan putoamistapaturmista oli jalkojen alueen vammoja, useita kehon alueita loukkaantui 15 % putoamistapaturmista ja 9 % olkapään tai olkanivelen vammoja.

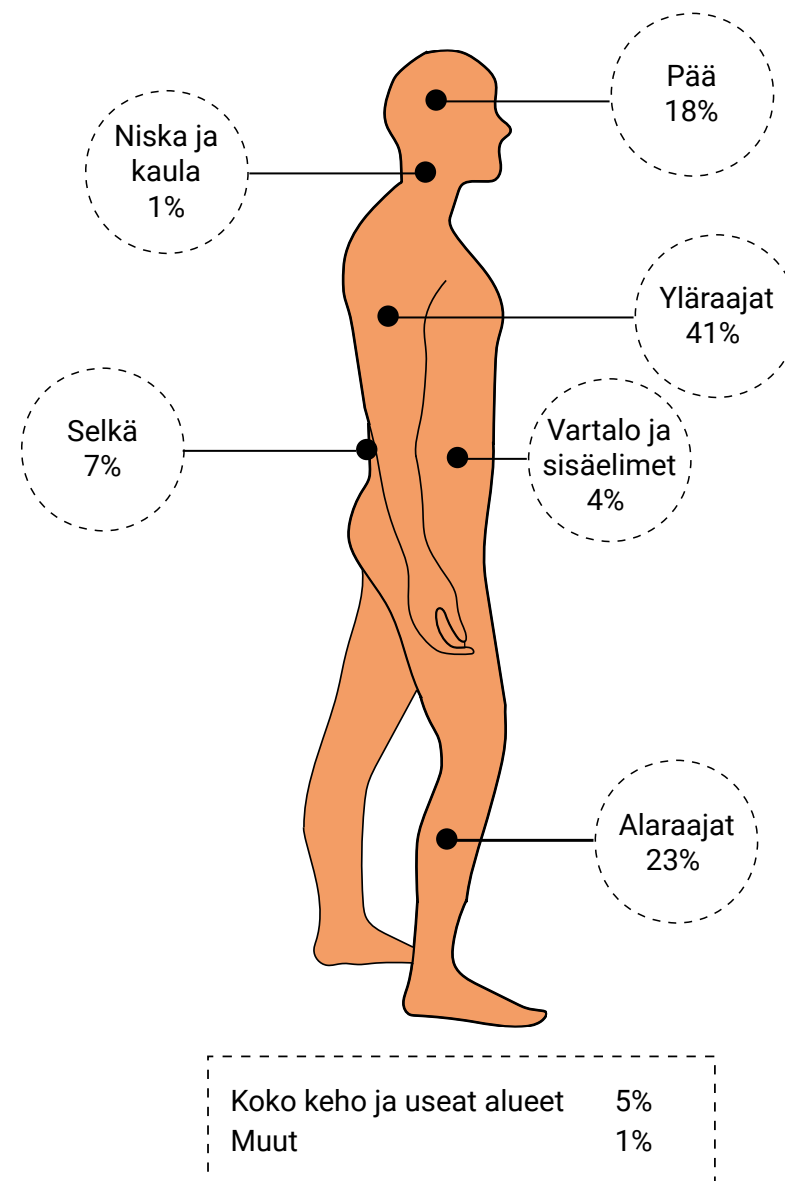
Työmailla sattuneiden tapaturmien tiedoissa on vuosittain ollut noin 600–800 kattoon liittyvää mainintaa, näistä yli 50 on vuosittain sattunut vuokratyöntekijöille. Yleisimmin katto on ollut mainittuna rakennustyöntekijöiden, metallityöntekijöiden tai sähkötöiden ammattilaisten tapaturmissa. Nämä kattotapaturmat ovat olleet yleisimmin liikkumistapaturmia (kaatumisia ja putoamisia) ja toiseksi eniten käsikäyttöisillä työkaluilla työskennellessä sattuneita tapaturmia (teräviin esineisiin satuttamisia ja silmätapaturmia).

Rakennusalan työpaikkatapaturmissa yleisimpiä yläraajojen alueen vammat

Rakentamisen toimialojen välillä erot vahingoittuneiden kehonosien jakaumassa ovat pieniä. Maa- ja vesirakentamisessa alaraajavammojen osuus oli viime vuoden työpaikkatapaturmissa hieman keskimääräistä suurempi ja yläraajojen alueen vammojen osuus taas keskiarvoa pienempi. (kuva 7, infograafi).

Silmätapaturmien osuus oli korkeimmillaan vuosina 2008–2009, jolloin 16 % toimialan työpaikkatapaturmista oli silmätapaturmia. Vuosina 2020–2021 silmätapaturmien osuus oli noin 14 % ja vuonna 2022 noin 13 %.

Kuva 7: Vahingoittunut kehonosa, rakentamisen päätoimialan työpaikkatapaturmat vuonna 2022.

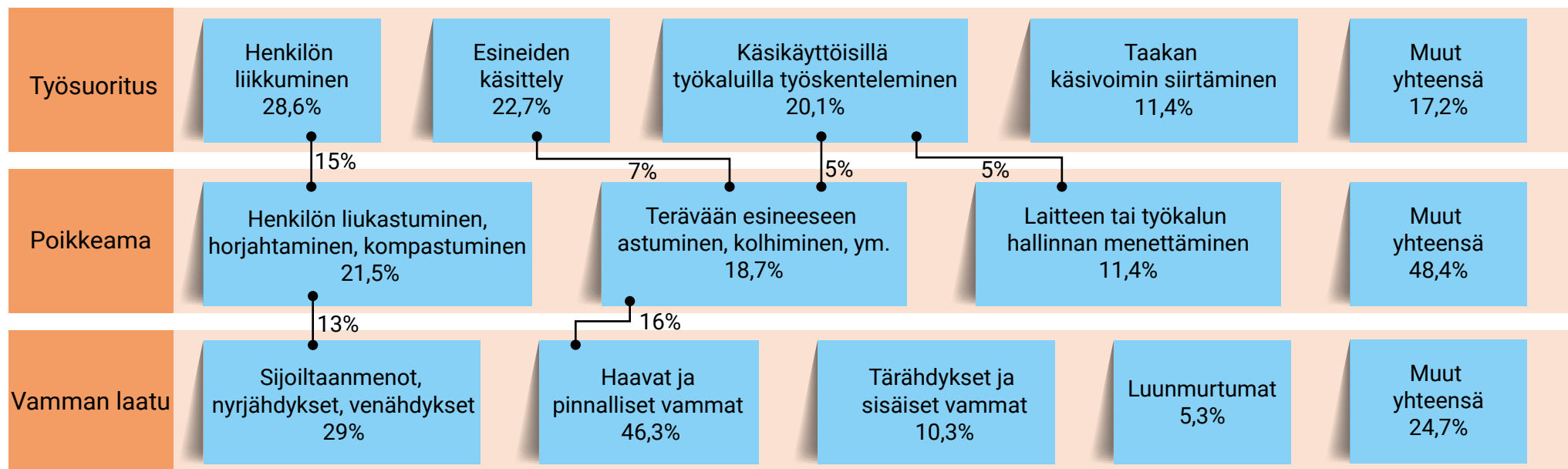

Rakentamisen päätoimialan palkansaajien työpaikkatapaturmissa yleisimmin vahingon aiheuttavat erilaiset materiaalit, tuotteet ja sirpalet 24 % osuudella ja kulkuväylät, alustat, ovet, seinät ym. 17 % osuudella sekä käsityökalut ja konevoimaiset käsityökalut yhteensä 15 % osuudella. Yleisimmät vahingoittumistavat työpaikkatapaturmissa olivat 26 % osuuksin sekä kaatumiset ja putoamiset että leikkaavan tai terävän esineen aiheuttamat vahingoittumiset, äkillisten kuormittumisten osuus oli 14 % ja liikkuvien esineiden aiheuttamat vahingoittumiset 11 %.

Selän ja olkapään vammat ovat rakennusalalla vähentyneet; vuonna 2019 rakentamisen päätoimialan palkansaajille niitä sattui yhteensä 1 839 ja vuonna 2022 yhteensä 1 420. Myös työliikekipeytymisten

määrät ovat laskeneet. Työliikekipeytymisillä tarkoitetaan lihaksen tai janteen äkillistä kipeytymistä, joka on tapahtunut ilman tapaturmaa työntekijän suorittaessa yksittäistä kuormittavaa työliikettä. Rakentamisen päätoimialalla työliikekipeytymisiä sattui vuonna 2019 yhteensä 875 ja vuonna 2022 yhteensä 697. Vuodesta 2021 lukumäärä laski 12 %. Nämä tilastohavainnot viittaisivat muutokseen työn fyysisessä kuormittavuudessa. Kun tarkastellaan pidempää aikaväliä, ovat erilaisiin taakan käsivoimin siirtämisiin liittyvät työpaikkatapaturmat vähentyneet rakentamisen päätoimialalla osuudeltaan huomattavasti. Vielä vuonna 2003 noin 18 % toimialan työpaikkatapaturmista liittyi kantamiseen tai siirtämiseen, kun vuonna 2022 vastaava osuus oli 11 %.

Kuva 8. Yleisimmät yhteydet työsuoritus-poikkeama-vamman laatu

Lisääkö rakentamisen suhdannetilanne riskinottoa?

Pitkän aikavälin kehitys työtapaturmien lukumäärissä rakentamisen päätoimialalla on ollut laskeva, mutta toisaalta työmailla sattuu aiempaa enemmän tapaturmia muille kuin rakennusalan yritysten työntekijöille. Pitkällä tarkastelujaksolla myös taajuudet ovat laskeneet rakennusosalalla. Viimeaikaista taajuuden heilahtelua voi osin selittää se, että työtuntien tiedot ovat todennäköisesti viiveellä reagoivia.

Asiantuntijapohdinnoissa Eero Honka Työturvallisuuskeskuksesta nosti esiin, että vähenevät työt ja epävarmuus jatkuvuudesta voivat vaikuttaa riskinottoon ja siihen puuttumiseen työmailla. Keväällä 2023 julkaistiin [analyysi työpaikkatapaturmien taajuuksista erikokoisissa yrityksissä](#), rakentamisen päätoimialalla havaittiin, että taajuus on korkein pienissä ja keskisuurissa yrityksissä (10–249 työntekijää). Suuryritystenkin osalla on käytännössä havaittu, että saavutettu turvallisuustaso voi rapautua, jos ote lipsuu käytännön tasolla.

Työpaikkatapaturmien jakaumissa on tapahtunut 2000-luvulla muutosta kantamisen ja siirtämisen tapaturmista erilaisiin esineiden käsittelemisen yhteydessä sattuviin tapaturmiin. Kun vuonna 2003 esineiden käsittelyyn liittyi 18 % toimialan tapaturmista, niin vuonna 2022 osuus oli jo 23 %. Esimerkiksi käsityökaluilla työskentelemiseen liittyvien tapaturmien osuus on samantasoinen (20 % osuus työpaikkatapaturmista). Viime vuosina tilastoissa huomataan myös mm. selän ja olkapään vammojen sekä työliikekipeytymisten vähentyminen.

Silmien suojaus on rakennustyössä tärkeää. Vaikka silmätapaturmien osuus onkin viime vuosina laskenut, on torjuntatoimenpiteisiin edelleen panostettava. Putoamisten ennaltaehkäisyssä on myös tehostamisen paikka – uudet tarkemmat tilastotiedot osoittavat, että putoamisia rakennustyössä tapahtuu yhä paljon.

Analyysin kirjoitusvaiheessa ei ole vielä vakavuustietoja käytettävissä tuoreimmilta vuosilta. [Työpaikoilla 2022 sattuneista kuolemantapauksista julkaistiin erillinen analyysi](#) ja se on saatavissa Työtapaturmatiedosta.

Vuoden 2022 tilastotietojen tarkentuessa ne ovat käytettävissä kotisivujen Tikku-tilastosovelluksessa ja asiantuntijakäyttöön kohdenne- tussa Pakki-sovelluksessa. Keväällä 2023 Pakki avattiin kaikille käyttäjille (osoitteessa www.tvk.fi/pakki).

Lisätietoja:

Janne Sysi-Aho, janne.sysi-aho@tvk.fi

Marja Kaari, marja.kaari@tvk.fi

Tapaturmavakuutuskeskus, TVK

Tässä analyysiraportissa esitetään analyysin laatijoiden näkemys aiheesta.

Analyysi on laadittu huhtikuussa 2023.

Analyysissa esitettyjen kuvaajien tietosisältö löytyy Excel-tiedostosta julkaisun yhteydestä.

Työtapaturmatilastoja voi tarkastella visuaalisemmin TVK:n kotisivulta löytyvällä Pakki-sovelluksella.

Tapaturmavakuutuskeskus TVK, Itämerenkatu 11-13, 00180 Helsinki